

Ре:цензії

07.08.2013|08:03|Ольга Деркачова

На відстані трофею

Марія Микицей. Трофей на довгу пам'ять. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2013. – 128 с.

Свій новий текст Марія Микицей назвала «спробою псевдороману». Питання, чому і нащо лишимо відкритими. Авторка хотіла так, їй так було комфортно, тож... хоча можна багато сперечатися щодо того, що це все ж таки повість або незавершений роман. Мабуть, у підзаголовку можна було написати: шматок роману №1. І щось є у цій незавершеності, бо розумієш, що зрештою, важить не це, а те, що приховане усередині отого «псевдороману», ті лабіринти, вихід з яких авторка так лишила до наступної книги, щоб ми з нетерпінням очікували на її появу.

Дія «псевдороману» розгортається у наш час, хоча є кілька екскурсів у минуле часів війни та повоєнних років. Усе починається в один із звичайнісіньких днів, який нічого надзвичайного не обіцяє. Головна героїня, Марія, задихається від тотальної нудьги, з якою вона начебто і змирилася, от тільки якось важко і від того не рятують ні кава, ні цигарки, ні вазони на балконі, ні чоловіки. А коли тобі стає нестерпно нудно, мусиш очікувати, що один телефонний дзвінок зможе кардинально змінити твоє життя, принаймні на деякий час. При чому ти сам і зробиш отой фатально-щасливий дзвінок.

Отже, все починалося з тотальної нудьги, коли власне не було ні про що говорити, ні про що думати. І начебто все йде у житті рівнесько – без надривів та істерик. Вдале заміжжя і вдале розлучення. Вдала самотність і вдалиий комфорт. «Нудьга, а не розвага. Жодної спонтанності і феєрії...». Типовий початок для любовного роману, коли ось ще хвилина – і з'явиться принц на білому коні. Він і з'являється на замовлення-звернення головної героїні до відповідного агентства. За пристойну ціну вона отримує пристойного принца. Читач вже морально готовий до красивої любовної історії, до страждань і сліз дійових осіб, але сама авторка явно не готова до розчулених ридань від щастя за свою влаштовану в особистому плані героїню і жорстко обриває цю лінію.

Героїня нагадує трікстера, що одного чудового дня вирішив зруйнувати нудний світ. Вона грається ним та іронізує з нього та його мешканців: «Все може трапитися. Він збирається до Африки робити фільм про левів. Можливо, комусь з них він не сподобається ще більше, ніж мені». Або: «Зберегти нам свідомість допомогли наші голлівудські сукні, в яких було шкода падати на підлогу сходової клітки». Героїня немов розполовинена: та, яку бачать її друзі та інші люди, і та, яка у пахощах матіол ховалася від депресії. «І тільки я

знала, що якоїсь миті, коли я остаточно втрачу зв'язок із цим світом, коли не відчуватиму в ньому ніякої потреби, краси і користі, коли власне існування втратить будь-який сенс, усе скінчиться».

І коли героїня, врешті, знімає свою маску трікстера і перед нами постає маленька беззахисна дівчинка, усе починається спочатку. Їй знову треба блазнювати і грати роль, поки ще чітко не розуміючи чому. При чому роль тупуватої жінки, що начебто випадково опинилася у гущавині подій і зовсім нічого тямить у тому, що діється навколо неї.

Далі героїня немов відходить на задній план: і на перше місце виступають ловці артефактів з їхніми намертво переплетеними долями. Марія перетворюється на пасивного слухача, час від часу вклинюючи іронічні репліки. Та й самі герої немов забувають, хто саме допоміг їм оволодіти артефактом, почасти не помічаючи Марії. Сюжетно книга розпадається на дві частини: життя героїні до появи у її житті шукачів артефактів і життя після нього.

Перша частина представлена у вигляді спогадів героїні, що вона їх переживає немов сьогодні: подруга, що мріє вийти заміж за майбутнього президента, чоловік, кішка, депресія після повернення до рідного міста. Місце дії: Київ – Івано-Франківськ. Час дії – недалеко, але вже таке непотрібне минуле.

Друга частина – власне артефактні пошуки, що немов велетенська картина складається зі шматочків пазлів: дідок з Аделаїдою-Свою-Августиною, О. Г. з Валентином, Сергій, що так і не став лицарем у блискучих шатах. Місце дії – Маріїна квартира, в якій ближче до ранку стає занадто тісно від людей та їхніх долі.

І нашій героїні від того раптом знову стає нудно: «Досить з мене цих трансцендентних вражень. Цього разу – досить. И там ще залишилося трохи кави?»

Проте, згадуючи трікстера, розуміємо, що то лише чергова маска. То хто ж вона, ота втомлено-активна героїня? Знуджена жінка? Героїня, що опинилася у невідповідному місці у невідповідний час? Точка перетину різних часопросторів? Авторка поки що мовчить.

Сама ж героїня говорить: «Коли вони зрозуміють, що історія не закінчилася?» Отже, вона все знала до того, знатиме після, вона завжди знала, але майстерно водила читача за носа увесь цей час, як то і личить порядному трікстерові. Вона знає більше, ніж розповіла нам (розповідь ведеться від першої особи), мабуть, знає більше за саму авторку. І письменниця відпускає ситуацію: головна героїня починає діяти так, як їй того хочеться, нехай навіть всупереч жанру та логіці.

Марія Микицей, як то мусить робити письменниця епохи постмодерну, підключає до свого тексту не лише іронію, що стає засобом характеротворення практично всіх героїв, а й вдається до інтертекстуальних вкраплень, залучаючи, немов роблячи легкі мазки на полотні, своїх сучасників-митців. Ще одна ілюзія? Але вже цього разу від авторки, аби переконати нас, що все, про що тут йдеться, - чистісінька правда.

Ще однією особливістю цього твору є несподівані з'яви та зникнення, такий собі «спонтанний тунельний ефект з локалізацією енергії переходу». Саме так, нізвідки, з'являються і сам артефакт, і мисливці на нього. В нікуди вони і зникають, залишаючи героїню з відчуттям того, що це не кінець: «І щастя, як завжди, буде не в грошах, а в тому, що одні називають «повнотою буття», інші – «об'єктивною самореалізацією», а треті – «просто кайфом».

І поки Марія (героїня? авторка?) пакує валізи, готуючись до наступних пригод, ми чекатимемо на продовження трофейних битв та змагань.